

O českých a moravských katastrofách

1. OBSAH

1. OBSAH.....	2
2. ÚVOD.....	3
3. ČESKÉ KATASTRY.....	4
3.1. BERNÍ RULA	4
3.1.1. <i>Revisitace berní ruly</i>	4
3.2. TEREZIÁNSKÝ KATASTR.....	4
3.2.1. <i>Poddanská přiznání "fase"</i>	5
3.2.2. <i>Okulární (očitá) visitace</i>	5
3.2.3. <i>První tereziánský katastr</i>	5
3.2.4. <i>Druhý tereziánský katastr</i>	6
3.3. JOSEFSKÝ KATASTR	6
3.3.1. <i>Užití popisných čísel</i>	6
3.3.2. <i>Urbariální smlouvy</i>	6
3.3.3. <i>Krátké trvání JK</i>	7
3.4. TEREZIÁNSKO - JOSEFSKÝ KATASTR	7
4. MORAVSKÉ KATASTRY.....	8
4.1. PRVNÍ LÁNOVÁ VISITACE	8
4.2. SEZNAM KOMÍNŮ	8
4.3. LÁNOVÝ REJSTRÍK	8
4.4. TEREZIÁNSKÝ KATASTR.....	8
4.4.1. <i>Unterhänige Fassions Tabella</i>	9
4.4.2. <i>Wirkliche Befundts Tabelle</i>	9
4.4.3. <i>Individual Extract pro Catastro</i>	9
4.5. JOSEFSKÝ KATASTR	9
4.6. MATRIKA POZEMKOVÉHO VÝNOSU	9
5. STABILNÍ KATASTR.....	10
5.1. OPERÁTY STABILNÍHO KATASTRU.....	10
5.1.1. <i>Indikační skici</i>	10
5.1.2. <i>Originál stabilního katastru</i>	10
5.1.3. <i>Duplikát stabilního katastru</i>	11
5.2. POKRAČOVATELÉ STABILNÍHO KATASTRU	11
5.2.1. <i>Reambulovaný katastr</i>	11
5.2.2. <i>Evidovaný katastr</i>	11
5.2.3. <i>Pozemkový katastr</i>	11
6. POUŽITÁ LITERATURA.....	12

2. ÚVOD

Když jsem během svého rodopisného pátrání zavítal jednou za čas do pražského ústředního archivu, málokdy se mi podařilo dobře se orientovat v množství existujících katastrů a v jejich návaznostech. Proč jsem například u selských hospodářů uváděných v katastru z roku 1757 zjistil, že jsou již dávno mrtvi ? A další jiné otázky mi přicházely na mysl. Pokaždé jsem si musel projít řadu výpisů a článků, abych se zorientoval. A když jsem třeba za 3 měsíce jel do Prahy znovu, vše jsem pochopitelně zapomněl. To mne asi v roce 1993 přivedlo na nápad udělat si takový malý přehled o vývoji katastrů, či spíše toho, co v nich jako rodopisec mohu nalézt.

Záměrně to zde vysvětluji, protože jsem se s touto prací příliš „nepáral“. Budete-li zde číst odstavec, který Vám bude třeba povědomý, není to náhoda, již jste ho jistě četli jinde. Po vzoru starých letopisců jsem přebral některé části svých pramenů, pokud se mi do schématu hodily. Což vzhledem k tomu, že jsem tuto záležitost nepovažoval za autorskou práci, ale za přehled vzniklý pro vlastní potřebu, je myslím pochopitelné. Z toho samého důvodu nepíši třeba nic o tom proč vznikla berní rula.

MICHAL ČECH, 18.05.1997 *Blovice*

3. ČESKÉ KATASTRY

Tyto katastry jsou uloženy ve Státním ústředním archivu v Praze, ulice Milady Horákové 133.

3.1. BERNÍ RULA

Stavovský český sněm rozhodl roku 1652/3 o provedení podrobného soupisu všeho berní podrobeného majetku v Čechách. Zatím účelem byly ustanoveny čtyři visitační komise složené ze 4 osob - jeden zástupce za každý stav, které měly navštívit všechna panství a statky, prohlédnout vsi, poddanská pole, poříditi soupis berní podléhajících poddaných tzv. "skutečně osedlých" a stanovit počet osedlých pro každou ves. "Osedlý" byl berní jednotkou rovnající se jednomu sedlákovu, nebo 4 chalupníkům, či 8 zahradníkům. Na osedlé byla přepočtena i řemesla a živnosti. Tento počet je dodatečně komisí připsán ke každé vsi a shrnut pro celé panství. Podle jejich počtu byly určovány berní podíly toho kterého panství a kraje. V době do jara 1655 sepsaly komise podle svých instrukcí všechny české kraje, Prahu a Kladsko, s výjimkou Chebska. Výsledkem "generální visitace země" je berní rula, obvykle datovaná do roku 1654.

U každého poddaného je uváděna celková rozloha jeho polí, výměra ozimů, jařin, počty dobytka. Nejsou uvedeni podruzi ani čeled' (*to jest poddaní bez berního - zdanitelného majetku*). Zachycovány jsou pusté osedlosti, vyhořelé usedlosti a nově se usazující poddaní v letech 1652-54. Uváděna jsou řemesla, pokud byla poddanými provozována. Nestejným způsobem komise zaznamenávaly mlýny, kostely, fary, lesy, počet ovčáckých mistrů a pacholků a také bonitu půdy.

Knihy jsou děleny dle krajů. Jsou veřejnosti nepřístupné, avšak většina je vydána tiskem. Ztracena je kniha pro Slánský kraj.

3.1.1. Revisitace berní ruly

Po zavedení berní ruly do praxe se projeví nedostatky - podhorské kraje byly, vzhledem k menším výnosům na osedlého tj. berní jednotku, znevýhodněny. U těchto panství, kde došlo ke stížnostem, se provedla revisitace, která nahradila berní rulu. Vzniká tak vlastně nový, leč neúplný katastr a to postupně v letech 1667 - 1682. Obsah je shodný s berní rulou, navíc je zde kolonka s uvedením hospodáře z doby předešlého katastru tj. berní ruly. Jako příklad mohou uvést kraj prácheňský: Berní rula pro tento kraj je ve dvou knihách, kdežto revisitace již jen v jedné. Byla provedena opravdu zhruba na polovinu ze všech panství v kraji.

Knihy jsou děleny dle krajů. Uloženo v SÚA Praha, Milady Horákové. Berní rula doplněná revisitací platila jako podklad pro vyměřování berně (*i po Kinského katastrální reformě 1682 - 83*) až do roku 1748. Nedostatky berní ruly byly s odstupem času stále hmatatelnější, proto bylo rozhodnuto poříditi katastr nový.

3.2. TEREZIÁNSKÝ KATASTR

Roku 1711 stavové vyšli vstříc přání dvora a přijímají rozhodnutí o opravě dosavadního katastru. Je vytvořena 11-ti členná rektifikační komise, která přejímá agendu nejvyšších berníků a připravuje reformu, jež by zaručila spravedlivější rozdělení berně mezi poddané a

podchytila všechny jejich ekonomické možnosti. Proto bylo třeba pořídit od základu nový katastr mapující celou zemi.

3.2.1. Poddanská přiznání "fase"

Přiznání byla vlastně prvou přípravnou fází nového katastru. Kromě přiznání poddanských, uváděných níže, byla pořizována přiznání duchovní (*tzv. duchovní tabely, zachycující stav všech kostelů, kaplí, far a škol, jim odváděné poplatky desátky a jiné*), městské (*obdobné s poddanskými*) a dokonce i vrchnostenské (*nemovitosti, peněžní a naturální důchody, roboty poddaných*).

Obsáhlá poddanská přiznání vypracovávaná vrchnostmi se v rektifikační kanceláři scházela v letech 1713 - 1715 (*většina však roku 1713, proto obvykle je v literatuře uváděna tato datace*). Zde byla ihned revidována, žádána byla vysvětlení nejasností, eventuálně i přepracování celé fase. Vyřizování této agendy se protáhlo až do roku 1716 a končilo pro každé panství přijetím fase k dalšímu řízení.

Poddaní jsou zde zapisováni postupně dle jednotlivých vsí, pořadí usedlostí je obvykle zachováno dle berní ruly. Návaznost na ni je dodržena i v textu, poněvadž u každé usedlosti je uveden její držitel z dob ruly. Toto pak ukazuje na vývoj pozemkové držby, dělení či zcelování gruntů, vznik nových většinou drobných usedlostí a chalup. Nenajdeme zde ani podruhy, ani bezzemky, i když provozovali řemeslnou živnost. Ta je uváděna jen u držitelů půdy.

3.2.2. Okulární (očitá) visitace

Po uzavření předchozích přiznání nastoupila jejich důkladná kontrola. Bylo zřízeno několik čtyřčlenných komisí, které ve svém určeném kraji navštěvovaly všechna panství, objížděly vesnice, prohlížely současný stav poddanských hospodářství.

Porovnávaly údaje v přiznání se skutečným stavem a se zápisy ve vrchnostenských spisech. Výsledkem byl tzv. "Befund" tj. vizitační nálezy, který postupoval dle jednotlivých položek přiznání, kontroloval je a opravoval. Připsána byla zpráva o celkovém stavu vsí a panství. Toto bylo podstoupeno subdelegované komisi do Prahy, která si vyžádala opravy, doplňky a podobně. Narozdíl od přiznání byli zapsáni i řemeslníci nemající půdu. Někde dokonce i seznam všech podruhů. Dále pak úrodnost půdy, odbytové možnosti a výdělkové poměry.

Nálezy byly prostě přilepeny k přiznání. Činnost visitačních komisí se protáhla na 12 let a to 1715 - 1727, či výjimečně až do 1729.

3.2.3. První tereziánský katastr

Vyjasňování rozporů z předchozích přípravných fází trvalo téměř dvacet let. Skončeno bylo vypracováním definitivního elaborátu rektifikační kanceláří roku 1747. Platnost nového katastru byla vyhlášena k bernímu roku 1748, kdy nahradil berní rulu. Je v 37 knihách dle krajů, panství jsou řazena abecedně. Pořadí vsí v panství je shodné s rulou. Jednotlivé usedlosti jsou uváděny jménem svých **majitelů z dob přiznání tj. 1713**, eventuálně vizitace. Sumář pro každou obec obsahuje i berní osedlost z doby ruly a Kinského katastru (1683). Pozemky jsou děleny na "hory" a "roviny" a každá z těchto kategorií je dělena na 3 bonitní třídy. Peněžní hodnocení každé z rubrik, vyděleno stanoveným "divisorem", udávalo počet berních jednotek - osedlých.

3.2.4. Druhý tereziánský katastr

Již krátce po vyhlášení prvního tereziánského katastru se ozvaly námitky proti němu. Týkaly se hlavně zásad berní kalkulace a určování bonity polí. Začíná se připravovat nový katastr. Byly vytvořeny nyní již jen dvoučlenné komise, každá pro dva kraje a ty v letech 1751 - 53 znovu objely všechna panství. Jak vyplývá z uvedeného, byla to vizitace mnohem povrchnější nežli předchozí. Údaje o rozloze pozemků zůstaly prakticky netknuty, vizitace se převážně soustředila na zjišťování půdních výnosů a jiných kalkulačních podkladů.

Tyto komise se rovněž zabíraly vrchnostenskými nemovitostmi. V roce 1756 jsou hotovy elaboráty rustikálního i dominikálního katastru a stávají se k roku 1757 novým podkladem pro vyměření daně.

Tento revisitační katastr je zapsán v 72 knihách dle krajů (2 - 7 svazků). Vnitřní dělení krajů je shodné jako u prvního TK, opakují se jména hospodářů a výměry pozemků. Výjimku tvoří ta panství, kde byla provedena mezi lety 1748- 56 nová revize vsí. Pole se dělí na 8 tříd dle průměrného dosažitelného násobku výsevku. Vynechána již je návaznost na berní rulu.

3.3. JOSEFSKÝ KATASTR

Bylo by s podivem, kdyby tak čínorodý reformista, jímž Josef II. byl, nechal bez povšimnutí ožehavou berní problematiku. Patentem z 20.4.1785 nahradil usedlost, coby dosud platnou berní jednotku, jednotkou mnohem menší - pozemkem. A to bez ohledu zda se jednalo o půdu rustikální či dominikální. V každé katastrální obci již v roce 1784 vyměřovala a sepisovala všechny pozemky komise složená z vrchnosti, rychtáře, sedláků a místy i zeměměřiče. Pozemky pak byly číslovány tzv. topografickými čísly. Je pochopitelné, že zde uváděná čísla nesouhlasí s parcelními čísly stabilního katastru. U každé parcely je uváděn majitel, číslo popisné jeho domu, popis umístění pozemku, dále pak výměra parcely určená provazci latěmi či zeměměřičem, kultura a výnos parcely. Výnosy a výměry jsou na konci sečteny pro celou obec.

Každá katastrální obec má svůj vlastní elaborát, jenž je upraveným opisem původního, komisí stvořeného. Mapy pořizovány nebyly.

Vyvrcholením pak ovšem bylo 32 elaborátů - výtahů a sumářů předešlého. Tyto se až na dvě výjimky nezachovaly. Dokončeny byly roku 1789.

3.3.1. Užití popisných čísel

V josefském katastru jsou prvně užitá čísla popisná jednotlivých obytných budov (*Numerus conscriptio*). K očíslování došlo v říjnu 1770, kdy byl proveden vojskem. Tato čísla popisná platí leckde dodnes s výjimkou obcí, kde došlo v roce 1805 či 1815 k přečíslování. To se však týkalo převážně jen měst a městeček.

3.3.2. Urbariální smlouvy

Poddanské poměry hodlal Josef II. upravit reformou urbariální, navazující na reformu berní. Předpokladem k tomu byl ovšem dokončený katastr.

Patentem z 10.2.1789 byla vyslovena zásada, že poddanému musí zbýt na hospodářskou režii a vlastní výživu 70% hrubého výnosu. Neboli součet berních a urbariálních povinností nesměl překročit 30%. Na berní mělo připadnout 13% a poddanské povinnosti neměly být větší nežli 17% hrubého výnosu hospodářství. Tím měla odpadnout robota, nahrazená penězi. To bylo

podnětem pro vznik urbaniálních smluv jasně definujících vztah mezi poddaným a vrchností. Obsahovala 3 složky :

- ⇒ Protokoly obsahující gruntovní výnosy dle jednotlivých hospodářů a z toho vycházející urbaniální povinnosti, včetně desátků.
- ⇒ Vyrovnání - obsahující gruntovní výnos a z toho vycházející daň a urbaniální povinnost.
- ⇒ Vlastní smlouvy - v nichž se hospodáři vyjadřovali ke konečnému vyčíslení peněžních povinností.

3.3.3. Krátké trvání JK

Josefský katastr byl uzavřen 25.8.1789 a v platnost vstoupil k bernímu roku 1790 (*tj. od 1.11.1789*). Tím mělo být zrušeno daňové zvýhodnění dominikálního majetku. To budilo ovšem značný odpor. Josef II. zemřel 20.2.1790 a jeho nástupce Leopold II. pod nátlakem stavů patentem z 9.5.1790 Josefský katastr resp. změny v placení berně zrušil.

3.4. TEREZIÁNSKO - JOSEFSKÝ KATASTR

I přes návrat k tereziánskému bernímu systému byly zachovány pro větší přesnost josefské výměry a výnosy. Proto ryze v duchu Leopoldovi kompromisní a mírně reformní politiky, vznikly v letech 1792-94 "katastrální rozdělovací sumáře", neboli rozpis josefských nálezů podle předjosefské feudální berní organizace - dělení dominikálu a rustikálu. Dva druhy sumářů uvádějí celkové výměry a výnosy s převodem na peníze a výpočtem daně . Vrchnostenská část pozemků je pochopitelně zvýhodněna.

V letech 1813 - 14 vznikla nová řada těchto rozdělovacích sumářů, jinak členěná. K obcím jsou přičteny pozemky obyvatel mimo vlastní katastrální území a odečteny pozemky obyvatel jiných vsí v tomto katastrálním území. Teprve výsledek těchto výpočtů je dělen na půdu panskou a poddanskou.

Tato kombinace tereziánského a josefského katastru sloužila jako daňový podklad až do roku 1860.

4. MORAVSKÉ KATASTRY

Uloženy jsou v Moravském zemském archivu, Žerotínovo náměstí, Brno.

4.1. PRVNÍ LÁNOVÁ VISITACE

Jedná se o dobu české berní ruly. Předlohou byly příznávací listy vrchnostmi odevzdávané berním úřadům do února 1656. Tyto pak byly v následujících dvou letech revidovány dvěma visitačními komisemi. Zachycena v nich jsou poddanská pole. Sepisována nebyla královská města.

Pokud se elaboráty dochovaly, jsou v MZA Brno přiloženy dle panství k lánskému rejstříku.

4.2. SEZNAM KOMÍNŮ

Nedostatky lánové visitace jako berního podkladu vedly k návrhu nahradit pozemkovou daň daní domovní. Za tím účelem byl pořízen vrchnostmi v roce 1667 tzv. Seznam komínů. Na jedné polovině usedlosti osedlé, na druhé pusté, řazené dle velikosti. Po levé straně je seznam poddaných a v příslušné vodorovné rubrice je čárkou jeho usedlost zanesena. Zde se prvně uvádějí usedlosti v pořadí v jakém stály. Zajímavé je srovnání s lánskými rejstříky, jež mají jiné řazení. Uloženy jsou zvláště pro každé panství jako součást svazku tzv. Rektifikačních akt.

4.3. LÁNOVÝ REJSTŘÍK

Základem daně zůstal poddanský pozemkový majetek. Tento byl podroben novému soupisu a to v letech 1669 - 1679. Výsledkem této tzv. druhé lánové visitace jsou lánské rejstříky - první moravský katastr plošně zachovaný. Každé panství má svou knihu, v níž jsou popsány jednotlivé obce. Zajímavé je řazení usedlostí. Ty jsou rozděleny na čtyři skupiny :

- A) alt gesessene - odedávna osedlé - bývá uveden hospodář z dob první visitace
- B) neu geschifte - nově osedlé - tj. mezi první a druhou visitací
- C) neue Oedung - nově pusté - taktéž, bývá uvedeno proč
- D) Alte Oedung - odedávna pusté

V těchto skupinách pak jsou usedlosti řazené dle velikosti (lány, díly lánů, zahradníci, chalupníci bez polí). Berní jednotkou je zde lán, na nějž jsou pole, vinohrady, ale i šenkovní domy, řemesla, židé aj. převáděny. Přepočtení se řídí výnosností, tj. je jiný na každém panství. Počet lánů panství udával pak na velikost berního podílu.

4.4. TEREZIÁNSKÝ KATASTR

Nemá za sebou tak dlouhý vývoj jako v Čechách. Teprve v roce 1748 byla ustanovena hlavní rektifikační komise. Ta do roku 1749 vypracovala směrnice a zásady ocenění a zdanění pozemků.

4.4.1. Unterhänige Fassions Tabella

Nebo-li Poddanská příznávací tabulka z roku 1749. Příznání poddaných s udáním jejich polí sepsáno vrchnostmi. Užito bylo na označení usedlostí tzv. držebnostní číslo (*odlišné od popisného!*). Uváděny jsou hospodáři z dob druhé lánové visitace.

Tady je ale třeba dávat pozor, jelikož tito nemuseli být přiřazeni ke správné usedlosti. *Např. k držebnostnímu číslu 1 mohl být pro pohodlnost úředníka přiřazen držitel největší usedlosti z první skupiny lánského rejstříku a tak dále, bez ohledu na skutečný stav.*

4.4.2. Wirkliche Befundts Tabelle

Nebo-li Nálezová tabulka. Byla vytvořena komisaři po revizi zápisů předešlého příznání s údaji urbářů, pozemkových, stížností poddaných a místních šetření. Uváděny jsou údaje rozhodující pro výměr berní hodnoty.

Uloženy jsou rovněž jako součást tzv. Rektifikačních akt.

4.4.3. Individual Extract pro Catastro

Nebo-li Individuální katastrální extrakt. Je definitivním vyřízením předešlých dvou přípravných elaborátů - vlastním Tereziánským katastrem. Opět je užito držebnostních čísel. Všechny ověřené výnosy jsou převáděny na berní lány. Práce byly tímto dokončeny a nový katastr mohl vstoupit v platnost k roku 1760.

Současně vznikl z vrchnostenských příznání (*Dominikálních fassí*) z roku 1750 Dominikální katastr, z něhož komise bez revizí sestavila daňové výpočty.

Oba katastry platily až do roku 1820, s výjimkou krátkodobé éry katastru josefského.

4.5. JOSEFSKÝ KATASTR

O něm platí totéž co v Čechách (viz kap. 2.3.). Jediným rozdílem je, že každá obec má elaboráty dva, přičemž tento druhý elaborát obsahuje seznam držitelů usedlostí s uvedenými pozemky k ní patřící. Rovněž jako v knize první jsou zde uvedeny všechny pozemky katastrálního území. To znamená, že jako držitelé jsou uváděny i obyvatelé jiných vsí a to ve zvláštní části a řazení jsou dle obce v níž žili a popisného čísla své usedlosti.

4.6. MATRIKA POZEMKOVÉHO VÝNOSU

Po zrušení Josefského katastru se pozemková daň platila dle jeho výměrů a byla doplňována daní vrchnostenskou dle příznání z roku 1750 tj. tereziánským způsobem.

Nové zdanění pozemků nastalo až v dobách přípravy stabilního katastru. „Komise pro zřízení provizoria pozemkové daně“ v letech 1819-20 vypracovala elaborát „Matrika výnosu pozemkového“. Ta se zachovala pro celou Moravu a platila až do roku 1851.

5. STABILNÍ KATASTR

Nerovnoměrnost ve zdanění dominikálu a rustikálu a stoupající požadavky státu si již dávno žádaly reformu. 2.8.1806 byly zahájeny přípravné práce na novém katastru. 21.8.1810 přešlo vypracování nového systému pro pozemkovou daň z působnosti Dvorské kanceláře do působnosti právě vzniklé sedmičlenné komise. Ta pod vedením **Kristiana Wurmsera** pracovala koncepčně, cílevědomě, takticky a na vědecké bázi. Důsledně připravovala technickou i legislativní stránku. Trpělivým vysvětlováním dosáhla vydání všech dílčích aktů, i když musela tajit jejich návaznost. Její snaha vyvrcholila 23.12.1817, kdy František I. patentem rozhodl o podrobení dani všech pozemků bez zvýhodnění a o jejich přesném zaměření.

Přesné trigonometrické zaměření provádělo v terénu několik polních měřičských skupin. Na Moravě a ve Slezsku skončily práce v roce 1836, v Čechách se vyměřovalo v letech 1826 - 1843. Výsledkem byly přesné a podrobné katastrální mapy v měřítku 1:2880 (*1 rakouské jítro v terénu = 1 palec čtverečný na mapě*) zvláště pro každou katastrální obec.

Zaměřené pozemky "parcely" dostaly svá parcelní čísla (*rozdílná s topografickými čísly Josefského katastru*). Po ukončení zdoluhavých oceňovacích prací mohl vstoupit stabilní katastr v platnost. To se stalo na Moravě v roce 1851 a v Čechách v roce 1860.

5.1. OPERÁTY STABILNÍHO KATASTRU

5.1.1. Indikační skici

Z katastrálních map vzniklých při vyměřování byly zhotoveny tzv. císařské otisky a dále kolorované tisky pro polní měření ke zjišťování (*indikování*) změn tzv. indikační skici.

Na větších parcelách bývá uvedeno kromě parcelního čísla i jméno majitele s číslem popisným. Jednotlivé kultury jsou od sebe takto barevně rozlišeny :

○ kamenné a cihlové domy	<i>červená</i>
○ dřevěné stavby	<i>žlutá</i>
○ orná pole	<i>okrová</i>
○ zahrady a kvalitní louky	<i>tmavě zelená</i>
○ pastviny a lada	<i>světle zelená</i>
○ lesy	<i>tmavě šedá</i>
○ rybníky a vodní toky	<i>modrá</i>
○ cesty	<i>hnědá</i>
○ železnice	<i>růžová</i>

5.1.2. Originál stabilního katastru

Byl povětšinou pořizován geometrem a údaje procházely úřední kontrolou. Patří sem :

- A) Protokol pozemkových parcel. Soupis pozemků dle čísel v indikační skice, jejich druh, výměra a údaje o majiteli. Další rubriky nevyplněny.

- B) Protokol stavebních parcel. Jednotlivé domy dle čp. ,údaje o majitelích ,druhu budovy a výměře.
- C) Abecední seznam majitelů. Zachycení všech parcel jež majiteli patřily.
- D) Výkaz o využití půdy. Rozdělení pozemků dle druhu a využití.
- E) Výpočetní protokol. Výpočty rozlohy jednotlivých parcel.
- F) Drobné přílohy.

5.1.3. Duplikát stabilního katastru

Sem patří kopie obou protokolů z předešlého (A,B) s již vyplněnými rubrikami výnosovými. Původní zapsané údaje jsou zde opravovány dle reklamací. Následují protokoly o určení půdních druhů, klasifikaci pozemků , zařazení do bonitních tříd , stanovení výnosu, místních cenách zemědělských pozemků atd.

5.2. POKRAČOVATELÉ STABILNÍHO KATASTRU

5.2.1. Reambulovaný katastr

Velká časová vzdálenost od měření prvních částí, rychlý rozvoj průmyslu, silnic, železnic a skutečnost, že jinak výborné předpisy opomněly aktuální doplňování díla, způsobily zastarání stabilního katastru. Proto byla 24.5.1869 nařízena jeho reambulace. Jistá benevolence způsobila, že reambulovaný katastr byl na kvalitativně nižším stupni nežli jeho předchůdce. Dále byly nařízeny revize v cyklu po 15-ti letech. Proto se tento katastr nazývá někdy i revidovaný.

5.2.2. Evidovaný katastr

Zkušenost se zastaráváním stabilního katastru a neexistence právního nástroje k aktualizaci vedly k vydání zákona ze dne 23.5.1883 o evidenci katastru daně pozemkové. Všichni držitelé obdrželi opisy svých pozemnostních archů, aby věděli, jak je jejich majetek zapsán. Dále byli ze zákona povinni oznamovat každou změnu skutečností v katastru uvedených. Rovněž byly nařízeny pravidelné revize údajů v tříletých cyklech.

Ohlašovací povinnost a revize údajů přešly pak i do všech dalších evidencí. Instrukcí z roku 1887 byla umožněna existence map větších měřítek (1:1440 a 1:720).

5.2.3. Pozemkový katastr

Po vzniku ČSR bylo nutno unifikovat předpisy . Na Slovensku a Podkarpatské Rusi platily zákony uherské a v části Horního Slezska zas pruské. K tomu došlo v roce 1927 zákonem č.17 Sb. o pozemkovém katastru a jeho vedení. Převzal užitečná ustanovení evidenčního zákona z roku 1883.

Instrukcí z roku 1932 bylo zavedeno modernější kuželové zobrazení v systému JTSK. (Jednotné trigonometrické síti katastrální). Rozsáhlé měření měst nahradilo zastaralé zobrazení budov přehlednějším měřítkem 1:1000.

V dobách komunistické totality byl nahrazen Jednotnou evidencí půdy registrující, obzvláště v zemědělské půdě, spíše uživatelské vztahy nežli vztahy vlastnické.

V současné době platný **Katastr nemovitostí** přejímá z Pozemkového katastru mnohé údaje a snaží se je propojit s pozdějšími evidencemi v monolitický celek. Díky počítačovým sítím se

daří jeho okamžitá aktualizace po změně majitele jednotlivých nemovitostí. Zde však není vývoj zdaleka ukončen. Jak minulá doba vnesla zmatek do evidence vlastnictví k zemědělské půdě mohu ukázat na příkladu, který zdaleka není ojedinělý : v době komunismu byla nově postavena silnice E 55, konkrétně úsek České Budějovice - Kaplice. V současné době byla pole pod touto novou silnicí vrácena v restituci. Vlastníkům tak defakto patří části silnice I.třídy. A tento stav zůstane do té doby, dokud se s nimi stát nevypořádá formou pozemkových úprav.

6. Použitá literatura

- Stručná historie katastru v českých zemích *Bumba Jan*
- O rodopisu *Horníček Ignác*
- Katastry *Chalupa Aleš*
- Berní rula, katastry, urbáře a fondy velkostatků *Procházka Ladislav*